

УДК 657+657.6

Т. О. Меліхова,

д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9934-8722>

О. С. Тимошенко,

магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-8013-7745>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.2.48

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ ЄДИНОГО ПОДАТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ

T. Melikhova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit,
Engineering Educational and Scientific Institute im. YU.M. Potebni of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya
O. Tymoshenko,

Master's student, Engineering Educational and Scientific Institute
im. YU.M. Potebni of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya

IMPROVEMENT OF ACCOUNTING, TAXATION AND AUDIT OF THE SINGLE TAX OF SMALL BUSINESS ENTITIES FOR EFFECTIVE TAX PLANNING IN THE CONDITIONS OF DIGITIZATION OF MANAGEMENT

В сучасних умовах малий бізнес може розвиватись тільки з державною підтримкою, яка складається зі спрощеної системи оподаткування доходів підприємства. Оскільки не завжди мали підприємства можуть підтвердити витрати, то їм більш вигідно переходити на спрощену систему оподаткування при якій особливу увагу звертають на джерела та розмір доходів. Правильність обліку, оподаткування та аудиту єдиного податку для ефективного податкового планування на підприємстві завжди актуальна тема дослідження, особливо в умовах діджиталізації менеджменту.

Метою роботи є удосконалення обліку, оподаткування та аудиту єдиного податку суб'єктів малого підприємництва для ефективного податкового планування в умовах діджиталізації менеджменту.

Метою аудиту єдиного податку є встановлення правильності ведення обліку, своєчасності нарахування та сплати податку, подання податкової звітності, а також проведення аналізу податкового навантаження.

Завдання аудиту єдиного податку перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, своєчасності подачі податкової звітності та сплати у бюджет єдиного податку.

У роботі удосконалена методика проведення аудиту єдиного податку, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план перевірки, програму перевірки, робочі документи. Запропонована методика проведення аудиту єдиного податку включає в себе перевірку правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, своєчасності подачі податкової звітності та сплати у бюджет єдиного податку. Це надасть змогу охопити всі аспекти системи контролю обліку та звітності єдиного податку в умовах діджиталізації менеджменту, а також вчасно виявити порушення, зменшити витрати та запобігти фінансовим санкціям.

З метою удосконалення оподаткування та обліку єдиного податку пропонуємо форми відомостей з: нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, подачі податкової звітності, сплати у бюджет єдиного податку. Це допоможе скоротити час на формування та обробку бухгалтерських та податкових документів, попередить можливість помилок у документообігу в умовах діджиталізації менеджменту.

In modern conditions, small business can develop only with state support, which consists of a simplified system of corporate income taxation. Since small businesses are not always able to confirm expenses, it is more profitable for them to switch to a simplified taxation system in which special attention is paid to the sources and amount of income. The correctness of accounting, taxation and auditing of the single tax for effective tax planning at the enterprise is always a relevant topic of research, especially in the conditions of digitization of management.

The purpose of the work is to improve the accounting, taxation and audit of the single tax of small business entities for effective tax planning in the conditions of digitization of management.

The purpose of the single tax audit is to establish the correctness of record keeping, the timeliness of tax assessment and payment, the submission of tax reporting, as well as the analysis of the tax burden.

The task of the single tax audit is to check the correctness of the calculation of the single tax at the rate of 3% and 5%, the timeliness of tax reporting and payment to the budget of the single tax.

The work improved the method of conducting a single tax audit, which, unlike the existing ones, includes: a questionnaire, a general inspection plan, an inspection program, working documents. The proposed method of conducting a single tax audit includes checking the correctness of the calculation of the single tax at the rate of 3% and 5%, the timeliness of submitting tax reports and paying the single tax to the budget. This will make it possible to cover all aspects of the accounting and reporting control system of the single tax in the conditions of digitalization of management, as well as to detect violations in time, reduce costs and prevent financial sanctions.

In order to improve the taxation and accounting of the single tax, we offer forms of information on: calculation of the single tax at the rate of 3% and 5%, submission of tax reports, payment to the budget of the single tax. This will help to reduce the time for the formation and processing of accounting and tax documents, will prevent the possibility of errors in the document flow in the conditions of digitization of management.

Ключові слова: облік, оподаткування, аудит, єдиний податок, податкове планування, спрощена система оподаткування, діджиталізація, менеджмент.

Key words: accounting, taxation, audit, single tax, tax planning, simplified taxation system, digitalization, management.

ВСТУП

В сучасних умовах малий бізнес може розвиватись тільки з державною підтримкою, яка складається зі спрощеної системи оподаткування доходів підприємства. Оскільки не завжди мали підприємства можуть підтвердити витрати, то їм більш вигідно переходити на спрощену систему оподаткування при якій особливу увагу звертають на джерела та розмір доходів. Правильність обліку, оподаткування та аудиту єдиного податку для ефективного податкового планування на підприємстві завжди актуальна тема дослідження, особливо в умовах діджиталізації менеджменту.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемними питаннями оподаткування, обліку та контролю податків займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Бутинець Ф.Ф., Кулаковська А.П., Макаренко А.П., Піча Ю.В.,

Сахарцева І.І., Усач Б.Ф. та інші. Але при частій зміні законодавства про оподаткування, питання обліку, оподаткування та аудиту єдиного податку для ефективного податкового планування на підприємстві підлягає подальшому дослідженню.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є удосконалення обліку, оподаткування та аудиту єдиного податку суб'єктів малого підприємництва для ефективного податкового планування в умовах діджиталізації менеджменту.

Метою аудиту єдиного податку є встановлення правильності ведення обліку, своєчасності нарахування та сплати податку, подання податкової звітності, а також проведення аналізу податкового навантаження.

Завдання аудиту єдиного податку перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, своєчасності подачі

Таблиця 1. Тест внутрішнього контролю єдиного податку

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	Чи є платником єдиного податку?				
2	Яка ставка єдиного податку використовується на підприємстві: - 5%; - 3%?				
3	Чи були випадки несвоєчасної подачі податкової звітності з єдиного податку?				
4	Чи були випадки несвоєчасної сплати єдиного податку?				
5	За яким планом рахунків працює підприємство: - Загальним; - Спрощеним?				
6	Якою кореспонденцією рахунків відображається нарахування єдиного податку: - Дт 92 Кт 641; - Дт 96 Кт 64; - Дт 96 Кт 65?				
7	Якою кореспонденцією рахунків відображається перерахування в бюджет єдиного податку: - Дт 641 Кт 311; - Дт 64 Кт 31; - Дт 65 Кт 31?				
8	Нарахування єдиного податку здійснюється на: - Дохід з ПДВ; - Дохід без ПДВ?				
9	Які податки не сплачують платники єдиного податку: - Податок на прибуток; - Екологічний податок; - Транспортний податок; - Податок на землю; - Рентну плату; - податку на майно?				
10	Хто не може бути платником єдиного податку: - банки; - кредитні спілки; - ломбарди; - лізингові компанії; - довірчі товариства; - страхові компанії; - установи накопичувального пенсійного забезпечення; - страхові брокери?				

Джерело: складено авторами.

податкової звітності та сплати у бюджет єдиного податку.

Тест аудиту єдиного податку подано в таблиці 1. У програмі аудиту єдиного податку відображені основні процедури для вирішення основних завдань перевірки.

Одержавши в процесі попереднього планування дані, приступають до розробки загального плану аудиту єдиного податку (табл. 2).

Програму аудиту єдиного податку наведено в таблиці 3.

Для вирішення поставлених завдань аудиту єдиного податку пропонуємо робочі документи аудиторів (табл. 4—7), які на думку авторів стануть обґрунтованими доказами якісного проведення перевірки.

Для здійснення оподаткування та ведення обліку єдиного податку відсутні розроблені шаблони для спрощення розрахунків з метою проведення податкового планування. Для оподаткування та обліку єдиного податку пропонуємо форми наступних відомостей з: нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, подачі податкової звітності, сплати у бюджет єдиного податку (таблиці 8—11).

Таблиця 2. Загальний план аудиту єдиного податку

Етап аудиторської перевірки	Аудиторські процедури	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з нормативно-правовою базою, що регламентує порядок нарахування, сплати, ведення обліку та складання звітності податку на прибуток		
Основний	Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3% Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 5% Перевірка своєчасності подачі податкової звітності Перевірка своєчасності сплати у бюджет єдиного податку		
Завершальний	Складання звіту за результатами перевірки		

Джерело: складено авторами.

Таблиця 3. Програма аудиту єдиного податку

№	Мета аудиту	Перелік процедур аудиту	Критерії якості аудиту	Докази аудиту	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	Впевнитись у правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3%	Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3%	А,Б,В,Г	Облікові реєстри, податкова звітність				
2	Впевнитись у правильності нарахування єдиного податку за ставкою 5%	Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 5%	А,Б,В,Г	Облікові реєстри, податкова звітність				
3	Впевнитись у своєчасності подачі звітності	Перевірка своєчасності подачі податкової звітності	А,Б,В,Г,Є	Облікові реєстри, податкова звітність				
4	Впевнитись у своєчасності сплати у бюджет єдиного податку	Перевірка своєчасності сплати у бюджет єдиного податку	А,Б,В,Г	Податкова звітність, виписка банку				
Критерії якості перевірки: наявність - А; правдивість - Б; права та зобов'язання - В; повнота - Г; вимірювання - Д; оцінку вартості - Е; подання і розкриття - Є.								

Джерело: складено авторами.

Таблиця 4. Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3%

Період	За даними підприємства	За даними аудиту				Відхилення
		Дохід	ПДВ	Ставка єдиного податку 3%	Сума єдиного податку	

Джерело: складено авторами.

Таблиця 5. Перевірка правильності нарахування єдиного податку за ставкою 5%

Період	За даними підприємства	За даними аудиту			Відхилення
		Дохід	Ставка єдиного податку 5%	Сума єдиного податку	

Джерело: складено авторами.

Таблиця 6. Перевірка своєчасності подачі звітності

Період	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення	
	Термін подачі декларації	Фактично подано	Термін подачі декларації	Фактично подано	Термін подачі декларації	Фактично подано

Джерело: складено авторами.

Таблиця 7. Перевірка своєчасності сплати у бюджет єдиного податку

Період	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення	
	Нараховано	Перераховано	Нараховано	Перераховано	Нараховано	Перераховано

Джерело: складено авторами.

Таблиця 8. Відомість нарахування єдиного податку за ставкою 3%

Період	Дохід від основної діяльності	Дохід від іншої діяльності	ПДВ	Ставка єдиного податку 3%	Сума єдиного податку

Джерело: складено авторами.

Таблиця 9. Відомість нарахування єдиного податку за ставкою 5%

Період	Дохід від основної діяльності	Дохід від іншої діяльності	Ставка єдиного податку 5%	Сума єдиного податку

Джерело: складено авторами.

Таблиця 10. Відомість подачі податкової звітності

Період	Термін подачі декларації		Фактично подано	
	Дата	Сума	Дата	Сума

Джерело: складено авторами.

Таблиця 11. Відомість сплати у бюджет єдиного податку

Період	Нараховано		Перераховано	
	Дата	Сума	Дата	Сума

ВИСНОВКИ

У роботі удосконалена методика проведення аудиту єдиного податку, яка на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план перевірки, програму перевірки, робочі документи. Запропонована методика проведення аудиту єдиного податку включає в себе перевірку правильності нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, своєчасності подачі подат-

кової звітності та сплати у бюджет єдиного податку. Це надасть змогу охопити всі аспекти системи контролю обліку та звітності єдиного податку в умовах діджиталізації менеджменту, а також вчасно виявити порушення, зменшити витрати та запобігти фінансовим санкціям.

З метою удосконалення оподаткування та обліку єдиного податку пропонуємо форми

відомостей з: нарахування єдиного податку за ставкою 3% та 5%, подачі податкової звітності, сплати у бюджет єдиного податку. Це допоможе скоротити час на формування та обробку бухгалтерських та податкових документів, попередить можливість помилок у документообігу в умовах діджиталізації менеджменту.

Література:

1. Макаренко А.П., Меліхова Т.О. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту звіту про фінансові результати в системі управління економічною безпекою підприємства. Матеріали тез доповідей Міжнар. наук. — прак. конф. "Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки України і регіонів". 11 листопада 2015 р. Зап.оріжжя: КПУ, 2015. С. 118—120.

2. Меліхова Т. О., Федорова Л. А. Удосконалення методики внутрішнього контролю податку на прибуток для підвищення економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 12. — URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6798> (дата звернення: 29.09.2023).

3. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон:Видавничий дім "Гельветика", 2018. 632 с.

4. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства. Агросвіт, 2018. № 2. С. 63—70.

5. Меліхова Т. О., Кулик Ю. С. Удосконалення обліку, оподаткування та аудиту земельного податку на підприємствах великого та малого бізнесу з метою оптимізації їх податкового планування. Агросвіт. 2022. № 4. С. 27—36.

6. Меліхова Т. О., Штепа В. В. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту податку на додану вартість для поліпшення податкового планування. Агросвіт. 2020. № 22. С. 34—42.

7. Меліхова Т., Бикова М. Розробка програми аудиту податку на прибуток для підвищення фінансової безпеки підприємства. Агросвіт. 2017. № 1—2. С. 19—25.

8. Меліхова Т. О., Бойко М. Ю. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 1. С. 34—39.

9. Меліхова Т.О., Зуб О.С. Розробка програми аудиту екологічного податку для підвищен-

ня фінансової безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=12&y=2016>

10. Меліхова Т. О., Лисяк О. В. Удосконалення документування обліку та аудиту заробітної плати в управлінні підприємством. Агросвіт. 2021. № 21—22. С. 43—50.

11. Меліхова Т. О., Масленнікова І. А. Удосконалення обліку, оподаткування та аудиту товарів при здійсненні експортно-імпортних операцій для ефективного податкового планування на торговельних підприємствах. Ефективна економіка. 2021. № 11. — URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9520> (дата звернення: 29.09.2023).

12. Меліхова Т. О., Троян О. В. Аналіз впливу податкового навантаження на рівень податкової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 20. С. 33—37.

13. Меліхова Т. О., Климова О. В. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю списання основних засобів бюджетних установ для підвищення якості контролю та ефективності проведення ревізії. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 20. С. 30—36.

14. Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. Агросвіт. 2021. № 20. С. 32—39.

15. Меліхова Т. О., Філатова А. І. Методологічні аспекти організації обліку та аудиту матеріалів та палива на підприємстві. Агросвіт. 2020. № 21. С. 26—34.

16. Меліхова Т. О., Корнева Л. В. Удосконалення методичних підходів до внутрішнього контролю нарахування заробітної плати для підвищення економічної безпеки підприємства. Агросвіт. 2020. № 1. С. 17—23.

17. Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Рябчук О. О. Удосконалення фінансового обліку та аудиту заробітної плати для підвищення ефективності управління підприємством. Економіка та держава. 2021. № 10. С. 86—92.

18. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійної програми "Оподаткування, облік, контроль в управлінні підприємством". Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 516 с.

19. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Кутчак Ю. М. Фінансовий облік II : навчальний посібник для здобувачів рівня вищої освіти бакалавра спеціальності 071 "Облік і оподатку-

вання" освітньо-професійної програми "Оподаткування, облік, контроль в управлінні підприємством". Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 368 с.

References:

1. Makarenko, A.P. and Melikhova, T.O. (2015), "Methodological approaches to internal audit of the financial results report in the system of management of economic safety of the enterprise", *Materialy tez dopovidey Mizhnar. nauk. — prak. konf. "Suchasni problemy modernizatsiyi ta strukturnykh transformatsiy ekonomiky Ukrainy i rehioniv"*, [Materials of Abstracts International sciences — prak. konf. "Modern problems of modernization and structural transformations of the economy of Ukraine and regions"], KPU, Zaporizhzhya, Ukraine, 11 nov, pp. 118—120.

2. Melikhova, T. and Fedorova, L. (2018), "Improvement of profit tax internal control method for rising enterprise economic security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6798> (Accessed 29 Sep 2023).

3. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: formirovanye, kontrol', efektyvnist'* [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency], Kherson, Ukraine.

4. Melikhova, T.O. and Fedorov, I.O. (2018), "Internal control of inventory for timely detection of threats in the system of financial security management of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 2, pp. 63—70.

5. Melikhova, T. and Kulyk, Yu. (2022), "Improving the accounting, taxation and audit of land tax in large and small businesses in order to optimize their tax planning", *Agrosvit*, vol. 4, pp. 27—36.

6. Melikhova, T. and Shtepa, V. (2020), "Improving taxation, accounting and auditing of value added tax to improve tax planning", *Agrosvit*, vol. 22, pp. 34—42.

7. Melikhova, T. and Bykova, M. (2017) "Development of an income tax audit program to increase the financial security of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 1—2, pp. 19—25.

8. Melikhova, T. and Boyko, M. (2017), "The audit development of the value-added tax for improving the financial security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 1, pp. 34—39.

9. Melikhova, T. and Zub, O. "The development of environmental tax auditing programmes for improvement the enterprise financial security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available

at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=12&y=2016> (Accessed 29 Sep 2023).

10. Melikhova, T. and Lysiak, O. (2021), "Improving the documentation of accounting and audit of wages in enterprise management", *Agrosvit*, vol. 21—22, pp. 43—50.

11. Melikhova, T. and Maslennikova, I. (2021), "Improving the accounting, taxation and audit of goods in the implementation of export-import operations for effective tax planning in commercial enterprises", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9520> (Accessed 29 Sep 2023).

12. Melikhova, T. and Troyan, O. (2017), "The analysis of the tax burden on the enterprise tax security level", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 20, pp. 33—37.

13. Melikhova, T. and Klymova, O. (2021), "Adequate area of internal control over the write-off of the main budgetary installations for the improvement of the quality of control and efficiency of the revision", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 20, pp. 30—36.

14. Melikhova, T., Feofanov, L. and Prysiashniuk, D. (2021), "Improving the organization and methods of internal and external control of payments to suppliers", *Agrosvit*, vol. 20, pp. 32—39.

15. Melikhova, T. and Filatova, A. (2020), "Methodological aspects of the organization of accounting and auditing of materials and fuel at the enterprise", *Agrosvit*, vol. 21, pp. 26—34.

16. Melikhova, T. and Korneva, L. (2020), "Improvement of methodological approach to internal control of payroll calculation for company economic security enhancement", *Agrosvit*, vol. 1, pp. 17—23.

17. Melikhova, T., Feofanov, L. and Riabchuk, O. (2021), "Improving financial accounting and payroll audit to improve the efficiency of enterprise management", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10, pp. 86—92.

18. Makarenko, A.P., Melikhova, T. O., Podmeshalska, Y. V. and Chakalova, N.S. (2022), *Teoriya bukhhalters'koho obliku. Theory of accounting: a study guide for higher education bachelor degree holders* [Теорія бухгалтерського обліку], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.

19. Makarenko, A. P., Melikhova, T. O. and Kutchak Yu. M. (2023), *Finansovyy oblik II. Financial accounting II* [Фінансовий облік II], ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2023 р.